

ЗАКОН ЗА ЗАЩИТЕНИТЕ ТЕРИТОРИИ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Отразена деноминацията от 05.07.1999 г.

Обн. ДВ. бр.133 от 11 Ноември 1998г., изм. ДВ. бр.98 от 12 Ноември 1999г., изм. ДВ. бр.28 от 4 Април 2000г., изм. ДВ. бр.48 от 13 Юни 2000г., доп. ДВ. бр.78 от 26 Септември 2000г., изм. ДВ. бр.23 от 1 Март 2002г., изм. ДВ. бр.77 от 9 Август 2002г., изм. ДВ. бр.91 от 25 Септември 2002г., изм. ДВ. бр.28 от 1 Април 2005г., изм. ДВ. бр.94 от 25 Ноември 2005г., изм. ДВ. бр.30 от 11 Април 2006г., изм. ДВ. бр.65 от 11 Август 2006г., изм. ДВ. бр.24 от 20 Март 2007г., изм. ДВ. бр.62 от 31 Юли 2007г., изм. ДВ. бр.36 от 4 Април 2008г., изм. ДВ. бр.43 от 29 Април 2008г., изм. ДВ. бр.19 от 13 Март 2009г., изм. ДВ. бр.80 от 9 Октомври 2009г., изм. ДВ. бр.103 от 29 Декември 2009г.

Глава първа. ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Раздел I. Категории защитени територии

Чл. 1. С този закон се уреждат категориите защитени територии, тяхното предназначение и режим на опазване и ползване, обявяване и управление.

Чл. 2. (1) Законът цели опазването и съхраняването на защитените територии като национално и общочовешко богатство и достойние и като специална форма на опазване на родната природа, способстващи за развитието на културата и науката и за благополучието на обществото.

(2) Опазването на природата в защитените територии има предимство пред другите дейности в тях.

Чл. 3. Държавата изгражда и осигурява функционирането и съхраняването на система от защитени територии като част от регионалната и световната мрежа от такива територии в съответствие с международните договори по опазване на околната среда, по които Република България е страна.

Чл. 4. (1) (Предишен текст на чл. 4 - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) Защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажи. Предназначението на защитените територии не може да се променя освен по реда на глава трета от закона.

(2) (Нова - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) Опазването и ползването на лечебните растения в защитените територии се уреждат с отделен закон.

Чл. 5. Категориите защитени територии са:

1. резерват;
2. национален парк;

3. природна забележителност;
4. поддържан резерват;
5. природен парк;
6. защитена местност.

Чл. 6. (1) В защитените територии се включват гори, земи и водни площи.

(2) Населените места и селищните образувания в границите, определени със застроителните и регулационни планове или околоръстни полигони, попадащи в защитени територии, не са част от тях.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 19 от 2009 г., в сила от 10.04.2009 г.) Културните ценности, попадащи в границите на защитените територии, запазват режимите си на опазване и ползване, определени по реда на Закона за културното наследство.

(4) Защитени територии, които към момента на влизане в сила на закона попадат в границите на населени места, запазват статута си като се категоризират по този закон.

Чл. 7. (1) (Предишен текст на чл. 7 - ДВ, бр. 65 от 2006 г., в сила от 11.08.2006 г.) Разпоредбите на този закон се прилагат за всички защитени територии независимо от собствеността върху горите, земите и водните площи в тях.

(2) (Нова - ДВ, бр. 65 от 2006 г., в сила от 11.08.2006 г.) Определянето на забраните и ограниченията за извършване на дейности в границите на вътрешния пояс от санитарно-охранителните зони, попадащи в защитени територии, се извършва по реда на Закона за водите.

Раздел II. Собственост

Чл. 8. (1) Парковете с национално значение, посочени в приложение № 1, и природните резервати, посочени в приложение № 2, които служат за задоволяване на обществени потребности с общонародна значимост, са изключителна държавна собственост.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) Парковете с национално значение са територии по чл. 5, т. 2, които включват естествени екосистеми с голямо разнообразие на растителни и животински видове и местообитания и имат площ над 1000 хектара. В границите им не влизат селища и селищни образувания.

(3) Природните резервати са територии по чл. 5, т. 1 и 4, включващи образци на естествени екосистеми, опазването на които изключва всякаква или допуска минимална човешка намеса.

Чл. 9. (1) При увеличаване на площта или при включване на нови защитени територии в приложенията по чл. 8, ал. 1 горите, земите и водните площи - собственост на физически и юридически лица и частна общинска собственост, се отчуждават по реда на Закона за държавната собственост.

(2) Извън случаите по ал. 1 обявяването на защитените територии не променя собствеността на горите, земите и водните площи в тях.

Чл. 10. (1) Собствеността на държавата, която не е изключителна държавна собственост, и на общините върху горите, земите и водните площи, включени в защитените територии по този закон, е публична.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2007 г.) Чужди държави не могат да придобиват право на

собственост върху гори, земи и водни площи в защитени територии.

(3) (Нова - ДВ, бр. 24 от 2007 г.) Чужденци и чуждестранни юридически лица могат да придобиват право на собственост върху гори и земи в защитени територии, които не са изключителна държавна собственост, по силата на международен договор, ратифициран по реда на чл. 22, ал. 2 от Конституцията на Република България, обнародван и влязъл в сила за Република България, при спазване изискванията на този закон, на Закона за собствеността и ползуването на земеделските земи и на Закона за горите, в съответствие със срока и условията на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.

(4) (Нова - ДВ, бр. 24 от 2007 г.) Чужденци могат да придобиват право на собственост върху гори и земи в защитени територии, които не са изключителна държавна собственост, при наследяване по закон.

(5) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 24 от 2007 г.) Политически партии, организации, движения и коалиции с политически цели не могат да притежават право на собственост върху гори, земи и водни площи в защитени територии.

Чл. 11. Собствениците и ползвателите на гори, земи и водни площи в защитените територии са длъжни да спазват режимите, установени по реда на този закон, със заповедта за обявяване на защитената територия и плана за управлението ѝ.

Чл. 12. (1) Разпоредителни сделки с недвижими имоти в землища, в които има защитени територии, се извършват след представяне на писмена декларация от прехвърлителя дали имотът попада в защитената територия.

(2) Приобретателите на имоти по ал. 1 декларират при прехвърлянето, че са запознати с режима на дейностите в защитената територия.

(3) Образците на писмените декларации по ал. 1 и 2 се утвърждават от министъра на околната среда и водите, съгласувано с министъра на правосъдието.

(4) Лицата по ал. 2 уведомяват регионалните органи на Министерството на околната среда и водите за настъпилата промяна на собствеността в 14-дневен срок от придобиване на правото на собственост.

Чл. 13. (1) Строителството, поддържането и ползването на обекти в защитените територии се извършват в съответствие с режима на дейностите, установен по реда на този закон, със заповедта за обявяване и с плана за управление на защитените територии, устройствените и технически планове и проекти, независимо от изискванията по други закони. what?

(2) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2009 г.) Строителството на нови обекти, разширението, преустройството и промяната на предназначението на съществуващи обекти, за които не се изисква оценка на въздействието на околната среда, се извършват след съгласуване с министъра на околната среда и водите или с оправомощени от него длъжностни лица, независимо от разрешенията, които се изискват по други закони.

Чл. 14. (1) Собствениците и ползвателите на гори и земи в защитени територии не могат да ограничават движението по пътищата и по маркираните пътеки, минаващи през имотите им.

(2) Лицата по ал. 1 не могат да оградят имотите си в защитените територии, с изключение на сградите и прилежащите към тях дворни места, както и на младите горски насаждения.

(3) Ограниченията по ал. 1 и 2 не се отнасят за обектите, предоставени за отбраната и въоръжените сили.

(4) (Нова - ДВ, бр. 78 от 2000 г., доп. - ДВ, бр. 103 от 2009 г.) Заграждане на площи в

защитени територии, без тези в **резерватите и националните паркове**, се допуска за изграждане на бази за развъждане на дивеч след съгласуване с министъра на околната среда и водите или оправомощени от него длъжностни лица.

Чл. 15. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2000 г., изм. - ДВ, бр. 36 от 2008 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 43 от 2008 г., изм. - ДВ, бр. 80 от 2009 г.) По искане на органите на Министерството на околната среда и водите, Министерството на земеделието и храните или Изпълнителната агенция по горите - съобразно тяхната компетентност, собствениците и ползвателите са длъжни да осигуряват свободен достъп в имотите си, с изключение на жилищните сгради, за извършване на необходимите проучвания, измервания и проверки, както и за извършване на поддържащи и възстановителни дейности, предвидени по реда на този закон, в заповедите за обявяване на защитените територии и планове за управлението им.

Глава втора. **ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И РЕЖИМ НА ОПАЗВАНЕ И ПОЛЗВАНЕ НА ЗАЩИТЕНИТЕ** **ТЕРИТОРИИ**

Раздел I. **Резервати**

Чл. 16. (1) За резервати се обявяват образци от естествени екосистеми, включващи характерни и/или забележителни диви растителни и животински видове и местообитанията им.

(2) Резерватите се управляват с цел:

1. запазване на естествения им характер;
2. научна и образователна дейност и/или екологичен мониторинг;
3. опазване на генетичните ресурси;
4. запазване на естествени местообитания и на популациите на защитени редки, ендемитни и реликтни видове;
5. развие на мрежа от представителни за България и Европа екосистеми и застрашени местообитания.

Чл. 17. (1) В резерватите се забраняват всякакви дейности, с изключение на:

1. тяхната охрана;
2. посещения с научна цел;
3. преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел;
4. събиране на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места в количества, начини и време, изключващи нарушения в екосистемите.
5. (нова - ДВ, бр. 28 от 2000 г., изм. - ДВ, бр. 77 от 2002 г.) потушаване на пожари и санитарни мероприятия в горите, увредени вследствие на природни бедствия и каламитети.

(2) Пътеките по ал. 1, т. 3 се определят със заповед на министъра на околната среда и водите.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2009 г.) Посещенията по ал. 1, т. 2 и 4 се осъществяват след съгласуване с министъра на околната среда и водите или с оправомощени от него длъжностни лица.

(4) (Нова - ДВ, бр. 28 от 2000 г., доп. - ДВ, бр. 77 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 103 от 2009 г.) Санитарните мероприятия по ал. 1, т. 5 се извършват след съгласуване с министъра на околната

среда и водите или с оправомощени от него длъжностни лица, издадено след положително научно становище от Българската академия на науките и положително решение на Националния съвет по биологичното разнообразие.

Раздел II. Национални паркове

Чл. 18. (1) За национални паркове се обявяват територии, в чиито граници не попадат населени места и селищни образувания и които включват естествени екосистеми с голямо разнообразие на растителни и животински видове и местообитания, с характерни и забележителни ландшафти и обекти на неживата природа.

(2) Националните паркове се управляват с цел:

1. поддържане разнообразието на екосистемите и защита на дивата природа;
2. опазване и поддържане на биологичното разнообразие в екосистемите;
3. предоставяне на възможности за развитие на научни, образователни и рекреационни дейности;
4. създаване на предпоставки за развитието на туризъм, екологосъобразен поминък на населението и други дейности, съобразени с целите по т. 1 - 3.

Чл. 19. В националните паркове се обособяват следните зони:

1. резервати и поддържани резервати;
2. туристическа зона;
3. зони на хижите, административните центрове за управление и поддръжка на парковете и спортните съоръжения;
4. други зони съобразно конкретните условия в парковете.

Чл. 20. Резерватите и поддържаните резервати, попадащи в границите на националните паркове, запазват режимите си, определени със заповедта за обявяването им.

Чл. 21. В националните паркове се забраняват:

1. (изм. - ДВ, бр. 48 от 2000 г.) строителство, освен на туристически заслони и хижи, водохващания за питейни нужди, пречиствателни съоръжения, сгради и съоръжения за нуждите на управлението на парка и обслужването на посетителите, подземни комуникации, ремонт на съществуващите сгради, пътища, спортни и други съоръжения;

2. производствени дейности, с изключение на поддържащи и възстановителни дейности в горите, земите и водните площи;

3. извеждане на голи сечи;

4. използване на изкуствени торове и други химически средства;

5. внасяне на неприсъщи за района растителни и животински видове;

6. паша на кози, както и пашата в горите извън ливадите и пасищата;

7. събиране на билки, диворастващи плодове и други растения и животни на определени места;

8. събиране на вкаменелости и минерали, увреждане на скални образувания;

9. нарушаване на естественото състояние на водни площи, водни течения, техните брегове и прилежащи територии;

10. дивечоразвъдна дейност и ловуването, освен при регулиране на числеността на животинските видове;

11. спортен риболов и риборазвъждане на определени места;
12. замърсяване на водите и терените с битови, промишлени и други отпадъци;
13. бивакуване и палене на огън извън определените места;
14. намеса в биологичното разнообразие;
15. (доп. - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) събиране на редки, ендемитни, реликтни и защитени видове, освен за научни цели;
16. други дейности, определени със заповедта за обявяване на защитената територия и плана за управление.

Чл. 22. Зоните по чл. 19, районите, местата, начините и други условия за извършване на дейностите в националните паркове се определят с плановете за управлението им.

Раздел III. Природни забележителности

Чл. 23. (1) За природни забележителности се обявяват характерни или забележителни обекти на неживата природа, като скални форми, скални разкрития с научна стойност, земни пирамиди, пещери, понори, водопади, находища на вкаменелости и минерали, пясъчни дюни и други, които са с изключителна стойност поради присъщата им рядкост, представителност, естетичност или които имат значение за науката и културата.

(2) Природните забележителности се управляват с цел запазване на техните естествени особености.

(3) Природните забележителности се обявяват с прилежаща територия, необходима за опазването им.

Чл. 24. В природните забележителности се забраняват дейности, които могат да нарушат тяхното естествено състояние или да намалят естетическата им стойност.

Чл. 25. Мерки за опазване, укрепване и възстановяване на природните забележителности се допускат с разрешение на Министерството на околната среда и водите съгласувано със собствениците на природните забележителности и други заинтересовани институции.

Раздел IV. Поддържани резервати

Чл. 26. (1) За поддържани резервати се обявяват екосистеми, включващи редки и/или застрашени диви растителни и животински видове и местообитанията им.

(2) Поддържаните резервати се управляват с цел:

1. поддържане на природния им характер;
2. научни и образователни цели и/или екологичен мониторинг;
3. възстановяване на популации на растителни и животински видове и/или условия на местообитанията им;
4. опазване на генетичните ресурси.

Чл. 27. (1) В поддържаните резервати се забраняват всякакви дейности, с изключение на:

1. тяхната охрана;

2. посещения с научна цел;
 3. преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел;
 4. събирането на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места;
 5. провеждане на поддържащи, направляващи, регулиращи или възстановителни мерки.
- (2) Дейностите по ал. 1, т. 5 се определят в плана за управление на поддържаните резервати.

Чл. 28. За поддържаните резервати се прилагат разпоредбите на чл. 17, ал. 2 и 3.

Раздел V. Природни паркове

Чл. 29. (1) За природни паркове се обявяват територии, включващи разнообразни екосистеми с многообразие на растителни и животински видове и на техните местообитания, с характерни и забележителни ландшафти и обекти на неживата природа.

(2) Природните паркове се управляват с цел:

1. поддържане на разнообразието на екосистемите и опазване на биологичното разнообразие в тях;
2. предоставяне на възможности за развитие на научни, образователни и рекреационни дейности;
3. устойчиво ползване на възобновимите природни ресурси при запазване на традиционни форми на поминък, както и осигуряване на условия за развитие на туризъм.

Чл. 30. (1) В границите на природните паркове може да има населени места, селищни образувания и курорти, както и да се осъществяват производства и дейности, които не замърсяват околната среда.

(2) Защитените територии от други категории, попадащи в границите на природните паркове, запазват режимите си, определени със заповедта за обявяването им.

Чл. 31. В природните паркове се забраняват:

1. извеждане на голи сечи във високостеблени гори, с изключение на тополовите, а в издънкови гори - с площ по-голяма от 3 хектара;
2. внасяне на неприсъщи за района растителни и животински видове;
3. паша на кози освен на определени за това места;
4. събиране на вкаменелости и минерали, увреждане на скални образувания;
5. замърсяване на водите и терените с битови, промишлени и други отпадъци;
6. бивакуване и палене на огън извън определените места;
7. добив на полезни изкопаеми по открит способ;
8. (нова - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) добив и първична преработка (обогащаване) на метални полезни изкопаеми чрез прилагане на химически и химико-бактериологични методи и цианиди;
9. (предишна т. 8 - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) дейности и строителство, които не са разрешени със заповедта за обявяване на парка, плана за управление на парка и устройствените и технически планове и проекти;
10. (предишна т. 9, доп. - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) събиране на редки, ендемитни, реликтни и защитени видове, освен за научни цели;
11. (предишна т. 10 - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) добив на ресурси от морето чрез драгиране и

тралиране;

12. (предишна т. 11 - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) други дейности, определени със заповедта за обявяване на защитената територия и с плана за управление.

Чл. 32. (1) За природните паркове се прилагат разпоредбите на чл. 19 и 22.

(2) За природните паркове или части от тях могат да се прилагат разпоредбите на чл. 21, ал. 1, ако са приети с планове за управление, утвърдени от Министерския съвет.

Раздел VI. Защитени местности

Чл. 33. (1) За защитени местности се обявяват:

1. територии с характерни или забележителни ландшафти, включително такива, които са резултат на хармонично съжителство на човека и природата;

2. местообитания на застрашени, редки или уязвими растителни и животински видове и съобщества.

(2) Защитените местности се управляват с цел:

1. запазване на компонентите на ландшафта;

2. опазване, поддържане или възстановяване на условия в местообитанията, отговарящи на екологичните изисквания на видовете и съобществата - обект на защита;

3. предоставяне на възможности за научни изследвания, образователна дейност и екологичен мониторинг;

4. предоставяне на възможности за туризъм и за духовно обогатяване.

Чл. 34. В защитените местности се забраняват дейности, противоречащи на изискванията за опазване на конкретните обекти, предмет на защита.

Глава трета. ОБЯВЯВАНЕ И ПРОМЕНИ В ЗАЩИТЕНИТЕ ТЕРИТОРИИ

Чл. 35. Обявяването и промените в защитените територии се извършват от министъра на околната среда и водите.

Чл. 36. (1) Предложения за обявяване на национални и природни паркове се правят от министерства и ведомства, от общини и областни управители, научни и академични институти и обществени организации, а за останалите категории защитени територии - и от всички заинтересовани физически и юридически лица.

(2) Предложенията по ал. 1 се внасят в Министерството на околната среда и водите, което се произнася за тяхната целесъобразност, в съответствие с критериите, посочени в този закон, в срок един месец.

(3) Министерството на околната среда и водите съставя или възлага съставянето на документация за обявяване на защитената територия.

(4) Документацията по ал. 3 съдържа:

1. обосновка;

2. картен материал;

3. площно разпределение на горите, земите и водните площи;

4. проект на заповед за обявяване.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2000 г., изм. - ДВ, бр. 36 от 2008 г., доп. - ДВ, бр. 43 от 2008 г., изм. - ДВ, бр. 80 от 2009 г.) Министерството на земеделието и храните, Изпълнителната агенция по горите и общините предоставят на Министерството на околната среда и водите данни по ал. 4, т. 2 и 3.

Чл. 37. Министерството на околната среда и водите организира обществено обсъждане на предложенията за обявяване на национални и природни паркове, на резервати и поддържани резервати. В общественото обсъждане се канят представители на общините, областните управители, местните заинтересовани екологични и обществени организации и други заинтересовани представители на министерства, ведомства, научни и академични институти. За становищата и предложенията от общественото обсъждане се води протокол.

Чл. 38. (1) В срок до една година от постъпване на предложението за обявяване на национален и природен парк и в срок до шест месеца за другите категории защитени територии министърът на околната среда и водите или упълномощено от него лице назначава комисия.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2000 г., изм. - ДВ, бр. 36 от 2008 г., доп. - ДВ, бр. 43 от 2008 г., изм. - ДВ, бр. 80 от 2009 г.) В комисията по ал. 1 се включват представители на Министерството на околната среда и водите, Министерството на земеделието и храните, Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Изпълнителната агенция по горите, на общините, на собственици на гори, земи и водни площи и съответните областни управители.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 77 от 2002 г.) Комисията по ал. 1 взема с обикновено мнозинство решение за приемане на предложението и подготвя проект на заповед за обявяване или не приема предложението.

(4) (Нова - ДВ, бр. 77 от 2002 г.) Членове на комисията, които не са съгласни с взето решение за приемане на предложението и са подписали протокола с особено мнение, го мотивират писмено в 3-дневен срок. Особените мнения се прилагат към протокола.

(5) (Нова - ДВ, бр. 77 от 2002 г.) В случаите по ал. 4 министърът на околната среда и водите взема окончателното решение за обявяване на защитената територия или за отхвърляне на предложението.

Чл. 39. (1) (Изм. - ДВ, бр. 77 от 2002 г.) Министърът на околната среда и водите издава заповед за обявяване на защитената територия при положителни решения по чл. 38, ал. 3 и 5.

(2) В заповедта по ал. 1 се посочват:

1. основанието;
2. основните цели;
3. категорията;
4. наименованието;
5. площното разпределение на горите, земите и водните площи;
6. режимът на основните дейности в защитената територия.

Чл. 40. (1) При обявяване на национален парк или резерват по предложение на министъра на околната среда и водите Министерският съвет внася в Народното събрание проект за закон за изменение и допълнение на този закон.

(2) Заповедта за обявяване на национален парк или резерват влиза в сила след приемането на закона по ал. 1.

Чл. 41. Промените в защитените територии са:

1. заличаване;
2. увеличаване на площта;
3. намаляване на площта;
4. прекатегоризиране;
5. промени в режима на дейностите.

Чл. 42. (1) Промените по чл. 41, т. 1, 2 и 3 се извършват при спазване на същите процедури, както при обявяването на защитени територии.

(2) Промените по чл. 41, т. 4 се извършват след съгласуване със заинтересованите държавни органи.

(3) Промените по чл. 41, т. 5 се извършват след съгласуване със собствениците на гори, земи и водни площи и със заинтересованите държавни органи.

(4) Промените по чл. 41, т. 1 се извършват само когато защитените територии са напълно и необратимо унищожени или увредени, не изпълняват предназначението си и не могат да бъдат прекатегоризирани.

(5) За промените по чл. 41 министърът на околната среда и водите издава заповед.

(6) (Нова - ДВ, бр. 77 от 2002 г.) Със заповед по ал. 5 и без спазване на процедурите по ал. 1 може да се актуализира площта на защитената територия, когато корекцията произтича от по-точни замервания и не е свързана с промяна на определените граници на защитената територия.

Чл. 43. Заповедите по чл. 39, ал. 1 и по чл. 42, ал. 5 се обнародват в "Държавен вестник".

Чл. 44. Обявените защитени територии и промените в тях се записват в Държавния регистър при Министерството на околната среда и водите.

Чл. 45. (1) Когато съществува опасност от унищожаване или увреждане на територии, предложени за обявяване за защитени, министърът на околната среда и водите може със заповед да забрани или ограничи ползването и строителството в тях за срок до две години, с изключение на обектите, предоставени за отбраната и въоръжените сили.

(2) Всяко нарушение на заповедта на министъра на околната среда и водите по ал. 1 се санкционира като нарушение в защитена територия съгласно наказателните и административнонаказателните разпоредби на този или на други закони.

Глава четвърта. **УПРАВЛЕНИЕ И ОХРАНА НА ЗАЩИТЕНИТЕ ТЕРИТОРИИ**

Раздел I. **Органи на управление**

Чл. 46. (1) Министерството на околната среда и водите и неговите регионални органи провеждат и осъществяват:

1. управлението и контрола в защитените територии;
2. (изм. - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) управлението, възлагането на дейностите по поддържането и възстановяването, възлагането на туристически дейности, охраната и контрола в горите, земите и водните площи в защитените територии - изключителна държавна собственост.

(2) Дейностите по ал. 1, т. 2 се извършват при условия и по ред, определени с правилник,

утвърден от министъра на околната среда и водите.

Чл. 47. В изпълнение на своите правомощия министърът на околната среда и водите:

1. разработва стратегии, планове, програми, законопроекти и подзаконов нормативни актове за развитието на системата от защитени територии;
2. изгражда системата от защитени територии;
3. (изм. - ДВ, бр. 23 от 2002 г.) организира набирането, поддържането в актуално състояние и съхраняването на данните за защитените територии по чл. 32, ал. 1, т. 1 от Закона за кадастъра и имотния регистър за създаването на специализирани карта, регистър и информационна система за тях;
4. възлага изработването и внася за утвърждаване в Министерския съвет планове за управление на националните и природните паркове;
5. възлага изработването и утвърждава планове за управление на останалите защитени територии, извън посочените в т. 4, и съгласува устройствените и технически планове и проекти за защитени територии, които не са изключителна държавна собственост;
6. подпомага дейности на собственици или ползватели, сдружения, неправителствени организации и други, насочени към опазването, поддържането или възстановяването на защитени територии;
7. организира контрол върху дейността на всички собственици и ползватели в защитените територии;
8. координира дейностите на други министерства, ведомства, общини, обществени организации, научни и академични институти и други, свързани със защитените територии;
9. представява държавата пред международни институции и организации в областта на защитените територии;
10. прави предложения пред международни институции за включване на защитени територии в "Листата на биосферните резервати", в "Списъка на световното наследство", в "Списъка на влажните зони с международно значение" и други;
11. организира охраната на защитените територии - изключителна държавна собственост;
12. разпорежда изграждането и поддържането на посетителски центрове в защитените територии с информационни и образователни цели;
13. създава специализирани структури за управление на защитените територии.

Чл. 48. Регионални органи на Министерството на околната среда и водите за защитените територии са дирекциите на националните паркове и регионалните инспекции по околната среда и водите.

Чл. 49. Дирекциите на националните паркове са самостоятелни юридически лица на бюджетна издръжка и на пряко подчинение на Министерството на околната среда и водите.

Чл. 50. В изпълнение на своите правомощия директорите на регионалните органи на Министерството на околната среда и водите в защитените територии в своите райони:

1. осъществяват или организират управлението на защитените територии;
2. организират разработването на планове за управление;
3. прилагат планове за управление в защитени територии - изключителна държавна собственост, и осъществяват охраната в тях;
4. (изм. - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) възлагат изпълнението на поддържащи, направляващи, регулиращи или възстановителни дейности, туристически дейности в защитените територии - изключителна държавна собственост;

5. (изм. - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) издават годишни разрешителни за паша и разрешителни за ползване на дървесина от местното население в рамките на поддържащите и възстановителните дейности в горите, в националните паркове и поддържащите резервати, в съответствие с плановете и проектите по глава четвърта;

6. (изм. и доп. - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) издават разрешителни за събиране с търговски цели на гъби и диворастващи плодове, с изключение на такива от лечебните растения в националните паркове в съответствие с плановете и проектите по глава четвърта;

7. контролират дейностите на собствениците или ползвателите на гори, земи и водни площи;

8. координират и контролират прилагането на плановете за управление в областта на научноизследователската работа, поддържащите и възстановителните мерки за застрашени видове и местообитания, просветните и образователните екологични програми и други природозащитни дейности, осъществявани от други държавни органи, общини, неправителствени организации и лица;

9. организират мониторинг върху качествата на компонентите на околната среда;

10. (отм. - ДВ, бр. 23 от 2002 г.)

11. организират функционирането на посетителски центрове;

12. санкционират нарушители в предвидените случаи.

Чл. 51. Функциите, задачите и структурата на дирекциите на националните паркове се уреждат в правилник за устройството и дейността им, утвърден от министъра на околната среда и водите.

Чл. 52. (1) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2000 г., изм. - ДВ, бр. 36 от 2008 г., доп. - ДВ, бр. 43 от 2008 г., изм. - ДВ, бр. 80 от 2009 г.) Министерството на земеделието и храните, Изпълнителната агенция по горите, както и физическите и юридическите лица и общините - собственици на гори, земи и водни площи в защитените територии извън тези, които са обект на изключителна държавна собственост, осъществяват тяхното стопанисване и охрана, съгласно разпоредбите на този и други специални закони.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2000 г., изм. - ДВ, бр. 36 от 2008 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2008 г., изм. - ДВ, бр. 80 от 2009 г.) Изпълнителната агенция по горите създава специализирани дирекции на природни паркове за изпълнение на плановете за управление на природните паркове.

(3) (Нова - ДВ, бр. 28 от 2000 г., изм. - ДВ, бр. 36 от 2008 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2008 г., изм. - ДВ, бр. 80 от 2009 г.) Функциите, задачите и дейностите на дирекциите по ал. 2 се определят с правилник, утвърден от министъра на земеделието и храните.

(4) (Нова - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) Собствениците на гори, земи и водни площи в защитени територии извън тези, които са изключителна държавна собственост или са природни паркове, могат да създават специализирани звена за провеждане на поддържащи, направляващи и регулиращи дейности съгласно заповедите за обявяване и плановете за управление.

Чл. 53. Министерството на околната среда и водите и органите и лицата по чл. 52, ал. 1 могат да предоставят на неправителствени и други организации и сдружения правото да организират поддържащи, направляващи, регулиращи, възстановителни и други природозащитни дейности в защитените територии.

Чл. 54. (Изм. - ДВ, бр. 23 от 2002 г.) (1) Министерството на околната среда и водите създава специализирани карта, регистър и информационна система на защитените територии.

(2) Съдържанието на специализираните карта, регистър и информационната система на

защитените територии, както и редът за създаването и поддържането им, се определят с наредба на министъра на околната среда и водите и министъра на регионалното развитие и благоустройството.

(3) Данните от специализираните карта и регистър на защитените територии са публични и се предоставят за ползване от Министерството на околната среда и водите и неговите регионални органи срещу заплащане на такса по тарифа, одобрена от Министерския съвет.

(4) Условиата и редът за предоставяне на данни по ал. 3 се определят с наредба на министъра на околната среда и водите.

Раздел II. Планове за управление

Чл. 55. (1) За защитените територии се разработват планове за управление при условия и по ред, определени с наредба, утвърдена от Министерския съвет.

(2) Плановете за управление на национални и природни паркове се разработват в срок до три години, а на резервати и поддържани резервати - в срок до две години от обявяването им. Плановете се актуализират на всеки десет години.

Чл. 56. Плановете за управление се съобразяват със:

1. изискванията към категорията защитена територия;
2. режима на защитената територия, определен в заповедта за нейното обявяване;
3. изискванията на международни договори.

Чл. 57. Плановете за управление съдържат:

1. обща характеристика на защитената територия и на компонентите ѝ;
2. целите на управлението в защитената територия;
3. норми, режими, условия или препоръки за осъществяване на: дейностите в горите, земите и водните площи; развитието на инфраструктурата и строителството; организацията на управлението и други, осигуряващи достигането на поставените цели;
4. краткосрочни и дългосрочни програми за действия, свързани с научноизследователската работа и мониторинг на компонентите на околната среда, поддържането на застрашени видове, съобщества и местообитания, екологичното възпитание и образование и други.

Чл. 58. (1) Плановете за управление на защитени територии се възлагат от Министерството на околната среда и водите.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2009 г.) Планове за управление на защитени територии могат да се възлагат и от собствениците, общини, неправителствени организации или сдружения и други след съгласуване с министъра на околната среда и водите или с оправомощено от него длъжностно лице.

(3) Заданията за плановете за управление се утвърждават от министъра на околната среда и водите.

Чл. 59. (1) В процеса на разработване на планове за управление на национални и природни паркове и поддържани резервати изпълнителите организират обществени обсъждания с участието на представители на заинтересованите централни и местни органи на властта, на собствениците или на техни сдружения, на научни, академични и неправителствени организации

и други.

(2) Общите становища, препоръки и бележки от обществените обсъждания се оформят в протокол, който се прилага към проекта на плана за управление. Планът за управление отчита изразените становища, препоръки и бележки.

Чл. 60. (1) Плановете за управление на националните и природните паркове се внасят за приемане в Министерския съвет от министъра на околната среда и водите след заключение на Висшия експертен екологичен съвет при Министерството на околната среда и водите. При положително решение на Министерския съвет министърът на околната среда и водите подписва плановете за управление.

(2) За участие в заседанията на съвета по ал. 1 се уведомяват представители на заинтересованите държавни органи, областни управители, общини, научни и неправителствени организации. Уведомленията се изпращат предварително, не по-малко от 20 дни преди датата на заседанието, а също така съобщения за него се поставят на видно място в съответните общини, регионални инспекции по опазване на околната среда и водите и Министерството на околната среда и водите в същия срок.

(3) На всеки четири години се организира публично обсъждане на изпълнението на плана за управление на националните и природни паркове, организирано от Министерството на околната среда и водите, на което се канят за участие лицата по ал. 2.

Чл. 61. (Изм. и доп. - ДВ, бр. 28 от 2000 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г., изм. - ДВ, бр. 36 от 2008 г., доп. - ДВ, бр. 43 от 2008 г., изм. - ДВ, бр. 19 от 2009 г., в сила от 10.04.2009 г., изм. - ДВ, бр. 80 от 2009 г.) Плановете за управление на резервати и поддържани резервати, природни забележителности и защитени местности се утвърждават от министъра на околната среда и водите след съгласуване с Министерството на земеделието и храните, с Министерството на регионалното развитие и благоустройството, с Изпълнителната агенция по горите и със съответните общини, както и с Министерството на културата, когато в защитената територия попадат културни ценности.

Чл. 62. Утвърждаването на плановете по чл. 61 се извършва със заповед на министъра на околната среда и водите.

Чл. 63. Промени в утвърдените планове за управление, свързани с нормите и режимите по чл. 57, т. 3, се извършват по реда на чл. 60 и 61.

Чл. 64. За определяне на вида и обема на дейностите по ползване на природни ресурси, устройството, строителството и други в защитените територии се разработват устройствени и технически планове и проекти.

Чл. 65. Планове и проекти по чл. 64, с изключение на териториално-устройствените, в защитени територии - изключителна държавна собственост, се възлагат, утвърждават и променят по реда на чл. 61 и 62.

Чл. 66. (1) Плановете и проектите по чл. 64 за защитени територии, които не са изключителна държавна собственост, се възлагат и утвърждават по реда на съответните закони.

(2) Утвърждаването на плановете и проектите по ал. 1 се извършва след:

1. положително решение по оценка на въздействие върху околната среда в случаите, предвидени в Закона за опазване на околната среда;

2. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2009 г.) съгласуване с министъра на околната среда и водите или с оповомощени от него длъжностни лица в случаите извън тези по т. 1.

(3) Промени в утвърдените устройствени и технически планове и проекти се допускат в случаите на природни бедствия, като пожари, наводнения и други, или при изменения на обективните обстоятелства, съществували при утвърждаването им, и се извършват по реда на ал. 2.

Раздел III. Охрана

Чл. 67. (1) Охраната на защитените територии - изключителна държавна собственост, и обектите по Рамсарската конвенция и другите международни договори и конвенции се организира от Министерството на околната среда и водите. Горите в останалите защитени територии се охраняват съгласно Закона за горите.

(2) Регионалните органи на Министерството на околната среда и водите организират и осъществяват охраната на защитените територии - изключителна държавна собственост, в своите райони. Те организират подвижна паркова охрана и контролни пунктове.

(3) (Нова - ДВ, бр. 77 от 2002 г.) Охраната на отделни резервати и поддържани резервати, извън границите на националните паркове, може да се предоставя от министъра на околната среда и водите на други органи на изпълнителната власт или на общини.

Чл. 68. Защитените територии - изключителна държавна собственост, се разделят на охранителни участъци с площ до 1500 хектара.

Чл. 69. (1) Охраната в защитените територии - изключителна държавна собственост, се осъществява от паркова охрана.

(2) Служителите от парковата охрана са на пряко подчинение на директорите на регионалните органи на Министерството на околната среда и водите.

(3) Всеки служител от парковата охрана отговаря за определения му охранителен участък, носи униформено облекло с отличителни знаци и огнестрелно оръжие.

(4) Служителите по ал. 1 трябва да имат най-малко средно образование.

(5) (Нова - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) Права по ал. 3 имат и други служители на регионалните органи на Министерството на околната среда и водите, прилагащи Закона за защитените територии, определени със заповед на министъра на околната среда и водите.

Чл. 70. (1) (Предишен текст на чл. 70 - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) Служителите от парковата охрана в поверените им райони:

1. охраняват горите, земите и водните площи от незаконни ползвания и дейности;

2. следят за спазването на режима в защитените територии, определен със заповедта за обявяване и с плана за управление;

3. проверяват всички документи, разрешаващи ползвания, дейности и движение в защитената територия;

4. следят за спазване на противопожарните изисквания, като при пожар участват в потушаването му;

5. следят за опазването на водите и терените от замърсяване с битови, промишлени и други отпадъци;

6. следят за състоянието на горите и при нужда уведомяват директора на регионалния

орган на Министерството на околната среда и водите;

7. (отм. - ДВ, бр. 28 от 2000 г.);

8. опазват флората и фауната;

9. съпровождат посетителски групи, предоставят информация и оказват съдействие на посетителите;

10. поддържат връзка и взаимодействие с органите на Планинската контролно-спасителна служба, противопожарната охрана и Министерството на вътрешните работи;

11. участват при изпълнението на дейности, свързани с възстановяването на животински и растителни видове, на техните местообитания, както и на забележителни обекти на неживата природа;

12. извършват дейности, свързани с мониторинга върху качествата на компонентите на околната среда;

13. съставят актове за констатирани нарушения;

14. задържат вещите, предмет на нарушение, както и вещите, които са послужили за неговото извършване.

(2) (Нова - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) Служителите по ал. 1 могат да спират и проверяват превозните средства, транспортиращи дървени материали, горски и земеделски продукти и други в защитената територия, в прилежащите населени места и техните землища.

(3) (Нова - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) Органите на Министерството на вътрешните работи са задължени да оказват съдействие при проверките по ал. 2.

Чл. 71. (1) Министерството на околната среда и водите застрахова служителите от парковата охрана със застраховки "Живот" и "Злополука".

(2) На служителите от парковата охрана, които са претърпели неимуществени вреди при или по повод изпълнение на служебните си задължения, се изплаща еднократно парично обезщетение в размер 10 брутни месечни възнаграждения при тежка телесна повреда и 6 брутни месечни възнаграждения при средна телесна повреда.

(3) На съпруг, деца или родители на загинал служител при или по повод изпълнение на служебни задължения се изплаща еднократно парично обезщетение в размер 12 брутни месечни възнаграждения на всеки правоимащ.

(4) Правоимащите могат да търсят обезщетение и по общия исков ред за необезщетените вреди по ал. 2 и 3.

Чл. 72. (1) Служителите от парковата охрана могат да ползват жилищни помещения в защитените територии, предоставени им от Министерството на околната среда и водите.

(2) Служителите по ал. 1 имат право безвъзмездно да ползват ежегодно до 10 куб. м дърва за огрев с разрешение на директора на регионалния орган на Министерството на околната среда и водите.

Чл. 73. Органите на държавната и местната власт, организациите и лицата, се задължават да оказват съдействие на служителите от парковата охрана при изпълнение на служебните им задължения.

Глава пета.

ФИНАНСИРАНЕ НА ЗАЩИТЕНИТЕ ТЕРИТОРИИ

Чл. 74. (1) (Изм. - ДВ, бр. 91 от 2002 г., в сила от 01.01.2003 г.) Финансирането на

дейностите в защитените територии се подпомага от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда, в което постъпват:

1. (отм. - ДВ, бр. 77 от 2002 г.)
 2. таксите по чл. 76;
 3. таксите по чл. 77;
 4. (отм. - ДВ, бр. 77 от 2002 г.)
 5. средства в размер 5 на сто върху сумата по концесионния договор за защитена територия - изключителна държавна собственост;
 6. постъпления от изпълнението на дейностите по чл. 50, т. 4;
 7. сумите от глоби и санкции, събирани по този закон и по Закона за защита на природата, когато наказателното постановление е издадено от министъра на околната среда и водите или от упълномощено от него лице;
 8. суми от продажба на вещи, отнети в полза на държавата по глава шеста;
 9. дарения от местни и чуждестранни физически и юридически лица;
 10. други приходи по силата на закон.
- (2) Средствата по ал. 1 се разходват за:
1. изготвяне на планове за управление;
 2. поддържане и възстановяване на редки и изчезнали диви растителни и животински видове и на техните местообитания;
 3. изграждане и поддържане на посетителски центрове;
 4. образователни програми, пропагандна и рекламна дейност, издаване на печатни произведения;
 5. научни изследвания и мониторинг;
 6. подпомагане на общините, физическите и юридическите лица - собственици на гори, земи и водни площи в защитените територии, за извършване на възстановителни, поддържащи и други природозащитни дейности в тях;
 7. поддържащи и възстановителни дейности в защитените територии - изключителна държавна собственост;
 8. други дейности, свързани с управлението и контрола на защитените територии.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 77 от 2002 г.) До 30 на сто от средствата по ал. 1, т. 7 се ползват и за допълнително материално стимулиране на служителите от парковата охрана по ред, определен от министъра на околната среда и водите.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 91 от 2002 г., в сила от 01.01.2003 г.) Средствата по ал. 1 се разходват съгласно правилата за работа на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда.

Чл. 75. (Отм. - ДВ, бр. 77 от 2002 г.)

Чл. 76. (1) (Предишен текст на чл. 76 - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) За разрешените ползвания по чл. 50, т. 5 и 6 се заплащат такси по ред, определен от Министерския съвет.

(2) (Нова - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) Не се заплащат такси по ал. 1 за добита дървесина за строителство, ремонт и отопление на сградите на органите по чл. 48; строителство и ремонт на заслони, мостове, огради, маркировка, противоерозионни и други обществени съоръжения, свързани с туризма, безопасността на посетителите и поддържането на защитените територии, изключителна държавна собственост.

Чл. 77. (1) За посещения в защитени територии-изключителна държавна собственост, министърът на околната среда и водите може да въвежда посетителски такси.

(2) Размерът на таксите по ал. 1, редът и начините на тяхното заплащане се определят с акт на Министерския съвет.

Глава шеста. **АДМИНИСТРАТИВНОНАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ**

Раздел I. **Принудителни административни мерки**

Чл. 78. За предотвратяване и преустановяване на административните нарушения по този закон и на вредните последици от тях компетентните органи или упълномощени от тях лица налагат принудителни административни мерки по реда на чл. 79.

Чл. 79. (1) Министърът на околната среда и водите спира:

1. разпореждания на централни ведомства, които са в нарушение на този закон или не съответстват на определения режим на дейностите в защитените територии;

2. реализацията на устройствени и технически планове и проекти, утвърдени в нарушение на този закон.

(2) Директорите на регионалните органи на Министерството на околната среда и водите:

1. спират дейности по ползването на горите, земите и водните площи и на други ресурси, както и строителството в защитени територии, които са в нарушение на утвърдените по съответния ред планове за управление, устройствени и технически планове и проекти или не са съгласувани по реда на този закон, когато такива планове и проекти липсват;

2. спират дейности или обекти, които увреждат или замърсяват околната среда в защитени територии над допустимите норми;

3. (изм. - ДВ, бр. 43 от 2008 г.) спират разпореждания на регионалните управления на горите, държавните горски стопанства и общинските органи, които са в нарушение на този закон или на режимите на защитените територии;

4. издават предписания за мерки за предотвратяване и отстраняване на вредните последици от допуснати нарушения или увреждане и замърсяване на околната среда в защитените територии.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 77 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2008 г.) Директорите на регионалните управления на горите, държавните горски стопанства и дирекциите на природни паркове, както и кметовете на общини са длъжни да спират дейности и строителство в предоставени за ползване гори, земи и водни площи в защитени територии - държавна, общинска и частна собственост, извършвани в нарушение на утвърдените планове за управление и устройствени и технически планове и проекти.

Чл. 80. (Изм. - ДВ, бр. 30 от 2006 г., в сила от 12.07.2006 г.) Принудителните административни мерки могат да се обжалват по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Раздел II. **Административни нарушения и наказания**

Чл. 81. (1) Наказва се с глоба от 500 до 5000 лв. физическо лице, което:

1. осъществява дейност в защитена територия в нарушение на режима, определен с този закон, в заповедта за обявяване или в утвърдени планове и проекти по глава четвърта;

2. осъществява дейност в защитена територия без разрешение или съгласуване, предвидено в този закон.

(2) Когато дейността по ал. 1, т. 1 и 2 е строителство, глобата е в размер от 5000 до 20 000 лв., а когато е разработване на площи, глобата е в размер от 2000 до 20 000 лв.

(3) В маловажни случаи по ал. 1 глобата е от 5 до 100 лв.

Чл. 82. Наказва се с глоба от 500 до 10 000 лв. длъжностно лице, което:

1. разреши или разпореди, или не наложи наказание за дейности или строителство в защитена територия в нарушение на режима, определен с този закон, със заповедта за обявяване или с утвърдените планове и проекти по глава четвърта;

2. не съгласува с компетентните органи дейности в защитена територия, за която няма утвърдени планове и проекти по глава четвърта.

Чл. 83. (1) Наказва се с глоба, съответно с имуществена санкция, от 1000 до 10 000 лв. едноличен търговец или юридическо лице, което:

1. осъществява дейност в защитена територия в нарушение на режима, определен с този закон, в заповедта за обявяване или в утвърдени планове и проекти по глава четвърта;

2. осъществява дейност в защитена територия без разрешение или съгласуване, предвидено в този закон.

(2) Когато дейността по ал. 1, т. 1 и 2 е строителство или разработване на площи, глобата е от 5000 до 50 000 лв.

(3) В маловажни случаи по ал. 1 глобата е от 100 до 1000 лв.

Чл. 84. (1) Вещите - предмет на нарушение, и вещите, послужили за неговото извършване в защитени територии - изключителна държавна собственост, се отнемат в полза на държавата.

(2) Редът за продажба на вещите по ал. 1 се определя с наредба на Министерския съвет.

Чл. 85. (1) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2000 г., изм. - ДВ, бр. 36 от 2008 г., доп. - ДВ, бр. 43 от 2008 г., изм. - ДВ, бр. 80 от 2009 г.) Нарушенията по чл. 81 и 83 се установяват с акт на длъжностно лице, определено от министъра на околната среда и водите или от министъра на земеделието и храните, или от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите, или от кмета на общината. Наказателните постановления се издават съответно от министъра на околната среда и водите, от министъра на земеделието и храните, или от кмета на общината, или от упълномощени от тях лица.

(2) Нарушенията по чл. 82 се установяват с акт на длъжностно лице, определено от министъра на околната среда и водите, а наказателните постановления се издават от министъра на околната среда и водите или от упълномощени от него лица.

(3) Установяването на нарушенията, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления по този закон се извършват по реда на Закона за административните нарушения и наказания.

Чл. 86. (Отм. - ДВ, бр. 77 от 2002 г.)

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на този закон:

1. "Земи" са селскостопанските (земяделските) земи по смисъла на Закона за собствеността и ползуването на земяделските земи.
2. "Гори" са горите и земите в горския фонд по смисъла на Закона за горите.
3. "Водни площи" са територии от горския фонд, поземления фонд и континенталния шелф, залети с вода.
4. "Селищните образувания" са вилни зони, промишлени зони и курортни комплекси.
5. "Паркове с национално значение" са парковете, посочени в приложение № 1.
6. "Природни резервати" са резерватите, посочени в приложение № 2.
7. "Биологично разнообразие" е многообразието на живите организми от всички източници, включително земни, морски и други водни екосистеми и екологични комплекси, от които те са част; това означава вътревидово, междувидово и многообразие на екосистемите.
8. "Екосистема" е динамичен комплекс от растителни, животински и микроорганизмови съобщества и тяхната нежива околна среда, които си взаимодействат като функционална единица.
9. "Местообитание на вид" е районът, определен от специфични абиотични и биотични фактори, в който този вид се намира в някои от стадията на своя жизнен цикъл.
10. "Генетични ресурси" са материали от растителен, животински или микроорганизмов произход, съдържащи функционални единици на наследственост и имащи реална или потенциална стойност.
11. "Редки видове" са тези, чиито популации са малки и ако не непосредствено, то косвено са застрашени по смисъла на т. 12.
12. "Застрашен вид" е този, който е заплашен от изчезване в целия си ареал или в голяма част от него.
13. "Ендемитен вид" е този, който се среща само в определен географски район.
14. "Реликтен вид" е този, който в миналите геологични епохи е имал широко разпространение, а днес заема неголеми територии.
15. "Устройствени и технически планове и проекти" са устройствените проекти, планове и програми, техническите проекти за борба с ерозията, териториално-устройствени планове, строителни планове и други, предмет на други закони.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 2. (1) (Изм. - ДВ, бр. 98 от 1999 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) В срок три месеца от влизането в сила на този закон частта от парк "Рила", включваща горите в горския фонд от община Рила, област Кюстендил, по лесоустройствения проект на Държавно лесничество - Рилски манастир, от 1990 г., отдели: 1 а-г, е, ж, 1, 2; 2; 3; 4а-д, 1-3; 7а-д, 1-3; 8-12; 14а-в, 1, 8-11; 15а, б, 1, 2, 9; 16а-ж, м, 1-5; 17-45; 46а-и, 1-5; 47-74; 75г-к; 76; 77а-к, 1, 3-5; 78г-л, 6; 79б-п, 2-5; 80-82; 83г-т, 4-9; 84з-ч; 8 (част), 9-19; 85; 86а-я, 2-5; 87д-п, 2-5; 88а-т, 3-6; 89-91; 101-108; 113-117; 119; 120; 121а-е, 1, 2; 400-410, с обща площ 14 370,7 хектара, както и високопланинските пасища и ливади от община Рила, област Кюстендил, с обща площ 13 000 хектара, се прекатегоризира като природен парк с наименование "Природен парк "Рилски манастир".

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) В плана за управление на Природен парк "Рилски манастир" се прилагат разпоредбите на чл. 21.

(3) Защитените територии, които към момента на приемане на закона попадат в населени места, запазват своя статут на защитени територии и се прекатегоризират съгласно този

закон.

§ 3. (Доп. - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) В срок три години от влизането в сила на този закон всички защитени територии, без тези, посочени в приложенията към закона, се прекатегоризират при необходимост в някои от категориите защитени територии по чл. 5, т. 3, 5 и 6.

§ 4. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) В сроковете, посочени в § 2 и 3, се определят границите на прекатегоризираните защитени територии.

§ 5. (Доп. - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) До прекатегоризирането на защитените територии по § 2 и 3 заварените им режими се запазват, освен ако не са променени по реда на глава трета от закона.

§ 6. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2000 г.) (1) Министерството на околната среда и водите съгласува с областните управители проектозаповедите за обявяване на защитени територии, процедурите за които са осъществени по реда на Закона за защита на природата, преди влизане в сила на Закона за защитените територии.

(2) Заповедите за обявяване на защитени територии по ал. 1 се издават на основание чл. 39, ал. 1.

§ 7. (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2009 г.) Собствениците и ползвателите по чл. 11 съгласуват с министъра на околната среда и водите или с оправомощени от него длъжностни лица дейностите, които планират да извършат в защитените територии, ако липсва план за управление или те не са предвидени в плановете и проектите по глава четвърта, независимо от разрешенията, които се изискват по други закони.

§ 7а. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2007 г.) (1) Заповедите, постановленията и другите административни актове за обявяване на резервати, поддържани резервати, народни паркове, природни паркове, национални паркове, защитени местности, природни забележителности, исторически места и буферни зони и за промените в тях, издадени до 30 юни 2007 г., не подлежат на обжалване по съдебен ред.

(2) Образуваните и неприключили съдебни производства срещу актовете по ал. 1 се прекратяват.

§ 8. В Закона за защита на природата (обн., ДВ, бр. 47 от 1967 г.; изм., бр. 3 от 1977 г., бр. 39 от 1978 г., бр. 28 от 1982 г., бр. 26 от 1988 г., бр. 86 от 1991 г., бр. 85 от 1997 г. и бр. 11 от 1998 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 9, ал. 2 думата "култивиране" се заменя с "ползване със заповед на министъра на околната среда и водите, която се обнародва в "Държавен вестник".

2. В чл. 11 се правят следните изменения и допълнения:

а) в ал. 1 изречение второ се изменя така:

"Не се допуска ползване на диви животни в количества и в срокове, които водят до застрашаване на популациите или пречат на нормалното им възпроизводство.";

б) създават се ал. 2, 3 и 4:

"Видовете диви животни, чиито популации са застрашени, се поставят под специален режим на опазване и ползване със заповед на министъра на околната среда и водите, след взимане на становище от Българската академия на науките, която се обнародва в "Държавен вестник".

Забранява се улавянето, убиването и ползването на диви животни със средствата и методите, посочени в Конвенцията за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания.

Внос, износ и реекспорт на екземпляри от растения и животни или ясно разпознаваеми части и производни от тях от видовете, включени в Конвенцията по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора, се извършват с разрешително от Министерството на околната среда и водите.";

в) досегашната ал. 2 става ал. 5 и в нея думите "Българската академия на науките" се заменят с "Министерството на околната среда и водите".

3. Членове 14 - 20 се изменят така:

"14. За защитени се обявяват отделни видове диви растения и животни, които са редки или застрашени от изчезване, представляват научен интерес или са предмет на международни конвенции или договори, по които Република България е страна.

15. Забранява се:

1. събирането, късането, отсичането или изкореняването на защитени растения, продажбата и изнасянето им зад граница;

2. преследването, улавянето или убиването на защитени животни, унищожаването на техни леговища, гнезда или яйца, както и продажбата и изнасянето им зад граница.

Изключенията от разпоредбите на ал. 1 се определят със заповедта по чл. 19.

16. За защитени се обявяват отделни вековни или забележителни дървета във или извън населените места.

Забранява се изкореняването, отсичането, кастренето или унищожаването и увреждането по друг начин на вековни дървета, обявени за защитени.

17. Около резерватите и поддържаните резервати, обявени по Закона за защитените територии, се обявяват буферни зони, предназначени да ограничават антропогенното влияние върху резерватите.

В буферните зони се забраняват или ограничават дейности или строителство, определени в заповедта за обявяването им.

18. Предложенията за обявяване на вековни дървета и буферни зони се проучват от комисия с представители на заинтересовани държавни органи и общини, физически и юридически лица и неправителствени организации.

Комисията по ал. 1 се назначава от директорите на регионалните органи на Министерството на околната среда и водите.

Комисията по ал. 1 съставя документация или не приема предложението.

Документацията по ал. 3 съдържа протокол с предложение за обявяване на обектите, режима на опазването им и скица и се внася в Министерството на околната среда и водите.

19. Обявяването на обектите по чл. 14, чл. 16, ал. 1 и чл. 17 се извършва със заповед на министъра на околната среда и водите след съгласуване със заинтересованите ведомства.

Заповедта по ал. 1 се обнародва в "Държавен вестник".

20. Обявяването на вековни дървета за защитени и на буферни зони не изменя тяхната собственост."

4. Членове 21 - 27 се отменят.

5. В чл. 37 след думите "чл. 10, ал. 2" съюзът "и" се заличава и се добавя "чл. 11", а след думите "чл. 12" се добавя "чл. 15, ал. 1, чл. 16, ал. 2 и чл. 17, ал. 2".

6. Създава се чл. 37а:

"37а. За нарушение на чл. 4, ал. 2, чл. 9, ал. 2, чл. 11, чл. 15, ал. 1, чл. 16, ал. 2 и чл. 17, ал. 2 на виновните юридически лица и еднолични търговци се налагат имуществени санкции, съответно глоба от 1 000 000 до 5 000 000 лв."

7. Навсякъде в закона думите "министъра на земеделието и горите", "министърът на земеделието и горите" и "Министерството на земеделието и горите" се заменят съответно с "министъра на земеделието, горите и аграрната реформа", "министърът на земеделието, горите и аграрната реформа" и "Министерството на земеделието, горите и аграрната реформа" и думите "народните съвети" и "председателите на изпълнителните комитети на общинските народни съвети" се заменят съответно с "общините" и "кметовете на общините".

§ 9. В Наказателния кодекс (обн., ДВ, бр. 26 от 1968 г.; попр., бр. 29 от 1968 г.; изм. и доп., бр. 92 от 1969 г., бр. 26 и 27 от 1973 г., бр. 89 от 1974 г., бр. 95 от 1975 г., бр. 3 от 1977 г., бр. 54 от 1978 г., бр. 89 от 1979 г., бр. 28 от 1982 г.; попр., бр. 31 от 1982 г.; изм. и доп., бр. 44 от 1984 г., бр. 41 и 79 от 1985 г.; попр., бр. 80 от 1985 г.; изм. и доп. бр. 89 от 1986 г.; попр., бр. 90 от 1986 г.; изм., бр. 37, 91 и 99 от 1989 г., бр. 10, 31 и 81 от 1990 г., бр. 1 и 86 от 1991 г.; попр., бр. 90 от 1991 г.; изм., бр. 105 от 1991 г., бр. 54 от 1992 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 50 от 1995 г.; бр. 97 от 1995 г. - Решение № 19 на Конституционния съд от 1995 г.; изм., бр. 102 от 1995 г., бр. 107 от 1996 г., бр. 62 и 85 от 1997 г.; бр. 120 от 1997 г. - Решение № 19 на Конституционния съд от 1997 г.; изм., бр. 83 и 85 от 1998 г.) в чл. 278в се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите "защитен природен обект" се заменят със "защитена територия или екземпляр от защитен растителен или животински вид".

2. В ал. 3 думите "образувания, диви животни, птици, растения и други, обявени за уникални" се заменят с "и скални образувания, пещери, екземпляри от европейски или световно застрашени диви растения и животни, обявени за защитени".

§ 10. В Закона за собствеността и ползуването на земеделските земи (обн., ДВ, бр. 17 от 1991 г.; попр., бр. 20 от 1991 г.; изм. и доп., бр. 74 от 1991 г., бр. 18, 28, 46 и 105 от 1992 г., бр. 48 от 1993 г.; бр. 64 от 1993 г. - Решение № 12 на Конституционния съд от 1993 г.; изм. и доп., бр. 83 от 1993 г., бр. 80 от 1994 г., бр. 45 и 57 от 1995 г.; бр. 59 от 1995 г. - Решения № 7 и 8 на Конституционния съд от 1995 г.; изм., бр. 79 от 1996 г.; бр. 103 от 1996 г. - Решение № 20 на Конституционния съд от 1996 г.; изм., бр. 104 от 1996 г., бр. 62, 87, 98, 123 и 124 от 1997 г., бр. 59 и 88 от 1998 г.) чл. 24, ал. 4 се изменя така:

"(4) Не се възстановява правото на собственост върху земеделски земи, включени в паркове с национално значение и природни резервати - изключителна държавна собственост, определени по реда на Закона за защитените територии, както и върху земите, под и върху които се намират неотделими от тях археологически обекти."

§ 11. В Закона за горите (обн., ДВ, бр. 125 от 1997 г.; изм., бр. 79 от 1998 г.) в чл. 3 се създава ал. 2:

"(2) Разпоредбите на този закон не се отнасят за горите и земите от горския фонд в защитените територии - изключителна държавна собственост."

§ 12. В преходните и заключителните разпоредби на Закона за възстановяване на собствеността върху горите и земите от горския фонд (обн., ДВ, бр. 110 от 1997 г.; изм., бр. 33 и 59 от 1998 г.) се създава § 4а:

"§ 4а. Поземлените комисии се произнасят по искания за възстановяване на гори и земи, попадащи в границите на национални паркове, след определянето на границите по § 4 от Закона за защитените територии."

§ 13. В § 2 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за държавните такси (обн., Изв., бр. 104 от 1951 г.; изм. и доп., бр. 89 от 1959 г., бр. 21 от 1960 г.; изм. и доп., ДВ, бр.

53 от 1973 г., бр. 87 от 1974 г., бр. 21 от 1975 г., бр. 21 от 1990 г., бр. 55 от 1991 г., бр. 100 от 1992 г., бр. 69 и 87 от 1995 г., бр. 37, 100 и 104 от 1996 г., бр. 82 и 86 от 1997 г.) в изречение първо се добавя "и Закона за защитените територии".

§ 14. В Закона за териториално и селищно устройство (обн., ДВ., бр. 29 от 1973 г.; попр., бр. 32 от 1973 г.; изм. и доп., бр. 87 от 1974 г., бр. 3 и 102 от 1977 г., бр. 36 от 1979 г., бр. 3 от 1980 г., бр. 45 от 1984 г., бр. 19 от 1985 г., бр. 36 от 1986 г., бр. 14 от 1988 г., бр. 31 от 1990 г.; попр., бр. 32 от 1990 г.; изм., бр. 15 от 1991 г.; изм. и доп., бр. 63 от 1995 г., бр. 104 от 1996 г., бр. 41 и 79 от 1998 г.; попр., бр. 89 от 1998 г.; изм., бр. 124 от 1998 г.) се правят следните допълнения:

1. В чл. 160 се създава ал. 8:

"(8) Незаконни строежи в защитените територии, определени със Закона за защитените територии, и вододайни зони подлежат на задължително премахване и рекултивиране на терена за сметка на нарушителя."

2. В чл. 162 се създава ал. 5:

"(5) Не подлежат на узаконяване строежи или части от строежи в защитени територии и вододайни зони, извършени без разрешение или в отклонение от одобрените проекти и другите строителни книжа, както и в нарушение на Закона за защитените територии."

§ 15. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2000 г., изм. - ДВ, бр. 36 от 2008 г., изм. - ДВ, бр. 80 от 2009 г.) Изпълнението на този закон се възлага на министъра на околната среда и водите, на министъра на земеделието и храните, на министъра на финансите и на кметовете на общини.

Законът е приет от XXXVIII Народно събрание на 30 октомври 1998 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ТУРИЗМА

(ОБН. - ДВ, БР. 94 ОТ 2005 Г., В СИЛА ОТ 25.11.2005 Г.)

§ 88. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ АДМИНИСТРАТИВНОПРОЦЕСУАЛНИЯ КОДЕКС

(ОБН. - ДВ, БР. 30 ОТ 2006 Г., В СИЛА ОТ 12.07.2006 Г.)

§ 142. Кодексът влиза в сила три месеца след обнародването му в "Държавен вестник", с изключение на:

1. дял трети, § 2, т. 1 и § 2, т. 2 - относно отмяната на глава трета, раздел II "Обжалване по съдебен ред", § 9, т. 1 и 2, § 11, т. 1 и 2, § 15, § 44, т. 1 и 2, § 51, т. 1, § 53, т. 1, § 61, т. 1, § 66, т. 3, § 76, т. 1 - 3, § 78, § 79, § 83, т. 1, § 84, т. 1 и 2, § 89, т. 1 - 4, § 101, т. 1, § 102, т. 1, § 107, § 117, т. 1 и 2, § 125, § 128, т. 1 и 2, § 132, т. 2 и § 136, т. 1, както и § 34, § 35, т. 2, § 43, т. 2, § 62, т. 1, § 66, т. 2 и 4, § 97, т. 2 и § 125, т. 1 - относно замяната на думата "окръжния" с "административния" и замяната на думите "Софийския градски съд" с "Административния съд - град София", които

влизат в сила от 1 март 2007 г.;

2. параграф 120, който влиза в сила от 1 януари 2007 г.;

3. параграф 3, който влиза в сила от деня на обнародването на кодекса в "Държавен вестник".

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ВОДИТЕ

(ОБН. - ДВ, БР. 65 ОТ 2006 Г., В СИЛА ОТ 11.08.2006 Г.)

§ 145. Този закон влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник", с изключение на разпоредбите на:

1. параграф 18, т. 3, която влиза в сила една година след влизането в сила на този закон;

2. параграф 48 - в частта му относно разпоредбата на чл. 118а, ал. 1, т. 1, която влиза в сила от 22 декември 2013 г.;

3. параграф 60, т. 5, която влиза в сила от 1 март 2007 г.;

4. параграф 73 - в частта му относно разпоредбата на чл. 155а, ал. 1, т. 1, която влиза в сила една година след влизането в сила на този закон.

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА РИБАРСТВОТО И АКВАКУЛТУРИТЕ

(ОБН. - ДВ, БР. 36 ОТ 2008 Г.)

§ 99. В Закона за защитените територии (обн., ДВ, бр. 133 от 1998 г.; изм., бр. 98 от 1999 г., бр. 28, 48 и 78 от 2000 г., бр. 23, 77 и 91 от 2002 г., бр. 28 и 94 от 2005 г., бр. 30 и 65 от 2006 г. и бр. 24 и 62 от 2007 г.) навсякъде думите "Министерството на земеделието и горите" и "министъра на земеделието и горите" се заменят съответно с "Министерството на земеделието и продоволствието" и "министъра на земеделието и продоволствието".

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ГОРИТЕ

(ОБН. - ДВ, БР. 43 ОТ 2008 Г.)

§ 76. В Закона за защитените територии (обн., ДВ, бр. 133 от 1998 г.; изм., бр. 98 от 1999 г., бр. 28, 48 и 78 от 2000 г., бр. 23, 77 и 91 от 2002 г., бр. 28 и 94 от 2005 г., бр. 30 и 65 от 2006 г., бр. 24 и 62 от 2007 г. и бр. 36 от 2008 г.) се правят следните изменения и допълнения:

.....
7. Навсякъде в закона думата "лесничейства" се заменя с "горски стопанства".

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

(ОБН. - ДВ, БР. 19 ОТ 2009 Г., В СИЛА ОТ 10.04.2009 Г.)

§ 44. Законът влиза в сила от 10 април 2009 г., с изключение на чл. 114, ал. 2 и чл. 126, които влизат в сила от 10 април 2010 г.

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ГОРИТЕ**

(ОБН. - ДВ, БР. 80 ОТ 2009 Г.)

§ 66. В Закона за защитените територии (обн., ДВ, бр. 133 от 1998 г.; изм., бр. 98 от 1999 г., бр. 28, 48 и 78 от 2000 г., бр. 23, 77 и 91 от 2002 г., бр. 28 и 94 от 2005 г., бр. 30 и 65 от 2006 г., бр. 24 и 62 от 2007 г., бр. 36 и 43 от 2008 г. и бр. 19 от 2009 г.) се правят следните изменения:

3. Навсякъде в закона думите "Министерството на земеделието и продоволствието" и "Държавната агенция по горите" се заменят съответно с "Министерството на земеделието и храните" и "Изпълнителната агенция по горите".

Приложение № 1 към чл. 8, ал. 1

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 2000 г., изм. - ДВ, бр. 77 от 2002 г.)

№ по ред	Наименование на националните паркове	Област	Вид на документа	№ на документа	Дата
1	"Пирин"	Благоевград	Зап.	395	15.X.1999 г.
2	"Централен Балкан"	Ловеч Габрово Софийска Пловдив Стара Загора	Зап.	396	15.X.1999 г.
3	"Рила"	Пазарджик Софийска Кюстендил Благоевград	Зап.	397	15.X.1999 г.

Приложение № 2 към чл. 8, ал. 1

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 2000 г., изм. - ДВ, бр. 77 от 2002 г.)

№ по ред	Наименование на резерватите	Община/земище	Вид на документа	№ на документа	Дата
1	2	3	4	5	6
I. РЕЗЕРВАТИ					
1.	Силкосия	с. Кости	Зап. Зап. ПМС	1046 8455 13188	23.VII.1931 г. 29.IV.1933 г. 20.IX.1934 г.

2.	Парангалица	Благоевград	ПМС	8517	30.XII.1933 г.
			Зап.	1980	7.VIII.1961 г.
			Зап.	523	9.VI.1987 г.
3.	Баюви дупки-Джинджирица	Разлог	ПМС	1388	29.I.1934 г.
			Зап.	301	4.II.1976 г.
			Зап.	976	26.XII.1979 г.
4.	Бистришко бранище	Н.п. "Витоша"	ПМС	15422	27.X.1934 г.
			Зап.	106	24.I.1968 г.
			Зап.	66	25.I.1991 г.
5.	Торфено бранище	Н.п. "Витоша"	ПМС	16362	1.X.1935 г.
			Зап.	602	12.VIII.1980 г.
			Зап.	82	8.II.1991 г.
6.	Калиакра	Българево	ПМС	16298	27.IX.1941 г.
			Зап.	356	5.II.1966 г.
			Зап.	231	4.IV.1980 г.
7.	Боатин	с. Черни Вит	ПМС	7285	12.VI.1948 г.
			Зап.	1171	24.IX.1951 г.
			Зап.	1700	17.VII.1961 г.
			Зап.	2245	30.XII.1956 г.
			Зап.	4537	17.XI.1975 г.
			Зап.	993	30.IX.1983 г.
			Зап.	67	25.I.1991 г.
8.	Царичина	с. Рибарица	ПМС	4942	18.VII.1949 г.
			Зап.	1171	24.IX.1951 г.
			Зап.	2245	30.XII.1956 г.
			Зап.	2809	10.X.1962 г.
			Зап.	359	9.II.1973 г.
			Зап.	281	4.V.1979 г.
			Зап.	1255	22.XII.1983 г.
			Зап.	67	25.I.1991 г.
			Зап.	500	29.VI.1992 г.
9.	Тисата	Кресна	ПМС	6663	5.XII.1949 г.
			Зап.	440	9.XII.1977 г.
			Зап.	130	22.II.1985 г.
			Зап.	844	31.X.1991 г.
10.	Дупката	с. Фотиново	Зап.	1700	17.XII.1961 г.
			Зап.	3899	15.IX.1975 г.
			Зап.	587	8.VI.1983 г.
11.	Камчия	с. Н. Оряхово	ПМС	14829	29.VI.1951 г.
			Зап.	1749	27.VII.1962 г.
			Зап.	105	14.II.1980 г.
12.	Горна топчия	с. Коневец	ПМС	1171	24.IX.1951 г.
			Зап.	754	19.VII.1984 г.
13.	Али ботуш	Гоце Делчев	ПМС	1171	24.IX.1951 г.
		Катунци	ПМС	14825	29.VI.1952 г.
			Зап.	27	13.I.1981 г.
			Зап.	131	22.II.1985 г.
14.	Джендема	Карлово	Зап.	606	28.III.1953 г.
			Зап.	1700	11.VII.1961 г.
			Зап.	1080	21.X.1983 г.
			Зап.	67	25.I.1991 г.
15.	Узунбоджак	с. Кости	Зап.	2245	13.XII.1956 г.
16.	Сосковчето	Смолян	Зап.	508	28.III.1968 г.
17.	Скакавица	с. Сапарева баня	Зап.	508	28.III.1968 г.
18.	Беглика/В. Коларов	Батак	Зап.	751	11.V.1960 г.
			Зап.	482	23.VI.1992 г.
19.	Еленова гора	с. Сахране	Зап.	2200	30.VIII.1961 г.
20.	Купена	Пещера	Зап.	2969	24.IX.1961 г.

			Зап.	3539	13.XI.1973 г.
			Зап.	503	11.VII.1979 г.
			Зап.	530	7.VII.1992 г.
21.	Червената стена	с. Бачково	Зап.	2631	21.IV.1962 г.
			Зап.	1555	21.X.1969 г.
			Зап.	1050	17.XII.1990 г.
22.	Мантарица	Ракитово	Зап.	960	8.VI.1968 г.
			Зап.	3812	6.IX.1975 г.
			Зап.	529	7.VII.1992 г.
23.	Горната кория	Берковица	Зап.	508	28.III.1968 г.
			Зап.	15	8.I.1981 г.
24.	Бяла крава	с. Костел	Зап.	508	28.III.1968 г.
			Зап.	20	5.I.1974 г.
25.	Кастраклий	с. Борино	Зап.	508	28.III.1968 г.
26.	Казаните	с. Мугла	Зап.	508	28.III.1968 г.
27.	Чупрене	с. Чупрене	Зап.	358	9.II.1973 г.
28.	Стенето	с. Черни осъм	Зап.	214	5.IV.1979 г.
			Зап.	280	4.V.1979 г.
			Зап.	44	15.I.1991 г.
29.	Соколна	с. Скобелево, с. Асен	Зап.	501	11.VII.1979 г.
			Зап.	9	9.I.1985 г.
30.	Пеещи скали	с. Стоките, с. Кръвеник	Зап.	502	11.VII.1979 г.
31.	Букака	Шумен	Зап.	79	5.II.1980 г.
32.	Бели Лом	Цар Калоян, Ветово	Зап.	393	12.V.1980 г.
33.	Църната река	с. Сажденик	Зап.	876	25.XI.1980 г.
34.	Вълчи дол	с. Бойник	Зап.	877	25.XI.1980 г.
35.	Стара река	Карлово	Зап.	200	19.III.1981 г.
			Зап.	67	25.I.1991 г.
36.	Витаново	Малко Търново	Зап.	1113	3.XII.1981 г.
			Зап.	1021	30.XII.1992 г.
37.	Китка	о-в Китка	Зап.	1106	2.XII.1981 г.
38.	Врачански карст	Враца	Зап.	854	10.VIII.1983 г.
			Зап.	9	9.I.1985 г.
			Зап.	1449	21.XII.1989 г.
39.	Сев. Джендем	Априлци	Зап.	995	30.IX.1983 г.
			Зап.	9	9.I.1985 г.
40.	Кутелка	Сливен	Зап.	1253	22.XII.1983 г.
41.	Орлицата	с. Медвен	Зап.	791	10.VIII.1984 г.
42.	Каменщица	с. Енина	Зап.	792	10.VIII.1984 г.
			Зап.	9	9.I.1985 г.
43.	Лешница	с. Ясеново	Зап.	793	10.VIII.1984 г.
44.	Ореляк	Гоце Делчев	Зап.	129	22.II.1985 г.
			Зап.	432	24.XI.1995 г.
45.	Ибър	Костенец	Зап.	148	26.II.1985 г.
			Зап.	114	24.II.1992 г.
46.	Соколата	с. Игралище	Зап.	115	18.II.1985 г.
47.	Риломанастирска гора	Рила	Зап.	307	10.IV.1986 г.
			Зап.	114	24.II.1992 г.
48.	Козя стена	с. Чифлик, Ловеч	Зап.	1048	22.XII.1987 г.
			Зап.	67	25.I.1991 г.
49.	Конгура	Петрич	Зап.	671	15.VI.1988 г.
50.	Средока	Малко Търново	Зап.	75	18.I.1989 г.
51.	Тисовица	с. Българи	Зап.	169	16.II.1990 г.
52.	Централен Рилски резерват	Самоков	Зап.	114	24.II.1992 г.
53.	Ропотамо	Царево	Зап.	318	7.V.1992 г.
54.	Юлен	Банско	Зап.	223	26.VIII.1994 г.

55.	Милка	о-в Белене	ПМС Зап.	849 2245	28.III.1948 г. 30.XII.1956 г.
II. ПОДДЪРЖАНИ РЕЗЕРВАТИ					
1.	Патлейна	Велики Преслав	Зап.	360	15.X.1999 г.
2.	Дервиша	Велики Преслав	Зап.	361	15.X.1999 г.
3.	Чамджа	с. Христо Даново	Зап.	362	15.X.1999 г.
4.	Изгорялото гюне	Кричим	Зап.	363	15.X.1999 г.
5.	Габра	с. Църварица	Зап.	364	15.X.1999 г.
6.	Казъл Черпа	с. Женда	Зап.	365	15.X.1999 г.
7.	Ардачлъка	с. Боринци	Зап.	366	15.X.1999 г.
8.	Сребърна	с. Сребърна	Зап.	367	15.X.1999 г.
9.	Боровец	с. Равен	Зап.	368	15.X.1999 г.
10.	Чамлъка	Момчилград	Зап.	369	15.X.1999 г.
11.	Шабаница	с. Триград	Зап.	370	15.X.1999 г.
12.	Вълчи проход	с. Голица	Зап.	371	15.X.1999 г.
13.	Момчиловски дол	с. Момчиловци	Зап.	372	15.X.1999 г.
14.	Амзово	Смолян	Зап.	373	15.X.1999 г.
15.	Сини бряг	с. Изгрев	Зап.	374	15.X.1999 г.
16.	Момин град	с. Бяла река	Зап.	375	15.X.1999 г.
17.	Балабана	Елхово	Зап.	376	15.X.1999 г.
18.	Долна топчия	Елхово	Зап.	377	15.X.1999 г.
19.	Острица	Перник	Зап.	378	15.X.1999 г.
20.	Пясъчната лилия	Созопол	Зап.	379	15.X.1999 г.
21.	Конски дол	с. Сатовча	Зап.	380	15.X.1999 г.
22.	Вельов вир (Водните лилии)	Созопол	Зап.	381	15.X.1999 г.
23.	Тъмна гора	с. Ковачевица	Зап.	382	15.X.1999 г.
24.	Училищна гора	с. Боженица	Зап.	383	15.X.1999 г.
25.	Борака	с. Сърница	Зап.	384	15.X.1999 г.
26.	Върбов дол	с. Аспарухово	Зап.	385	15.X.1999 г.
27.	Киров дол	Долен чифлик	Зап.	386	15.X.1999 г.
28.	Калфата	с. Поляците	Зап.	387	15.X.1999 г.
29.	Савчов чаир	с. Кладни дял	Зап.	388	15.X.1999 г.
30.	Хайдушки чукар	с. Буйновци	Зап.	389	15.X.1999 г.
31.	Богдан	Копривщица	Зап.	390	15.X.1999 г.
32.	Балтата	с. Оброчище	Зап.	391	15.X.1999 г.
33.	Атанасовско езеро	Бургас	Зап.	392	15.X.1999 г.
34.	Персински блата	о-в Белене	Зап.	393	15.X.1999 г.
35.	Ибиша	с. Д. Цибър	Зап.	394	15.X.1999 г.

Релевантни актове от Европейското законодателство

ДИРЕКТИВА 92/43/ЕИО НА СЪВЕТА от 21 май 1992 година относно опазване на естествените хабитати местообитания и на дивата флора и фауна

ДИРЕКТИВА НА СЪВЕТА от 2 април 1979 година относно опазването на дивите птици